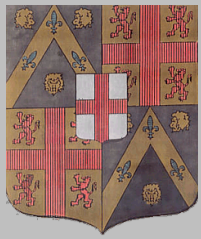

Zoals de armendissen van de Nevelse parochies bezittingen hadden en renten inden buiten de gemeente, zo hadden ook zorginstellingen van buiten Nevele eigendommen en inkomsten van renten in onze streek. Een bekend voorbeeld is het **POORTAKKERSGOED** langs Vosselare-kouter op de grens met Bachte.

De naam van dit goed is afkomstig van de oorspronkelijke eigenaar, het *Godshuis van Poortakker*, die het vanaf het begin bezat. Het *Poortakker* of het *Begijnhof van St.-Aubert* of *St.-Obrechtsgodshuis* of gewoon *begijnhof* (Oude Houtlei in Gent) werd kort voor 1278 opgericht. In 1472 vinden we een eerste vermelding in het Gentse stadsarchief van dit goed te Vosselare als "tgoet van poortack(er)e". Rond het midden van de 19de eeuw was het *Poortakkergoed* eigendom van de Burgerlijke Godshuizen van Gent en had het goed een oppervlakte van 28 ha 57 a 90 ca . De huidige gebouwen dateren van 1858. Ze werden opgericht naar de plannen van de Nevelse architect Charles 't Kindt

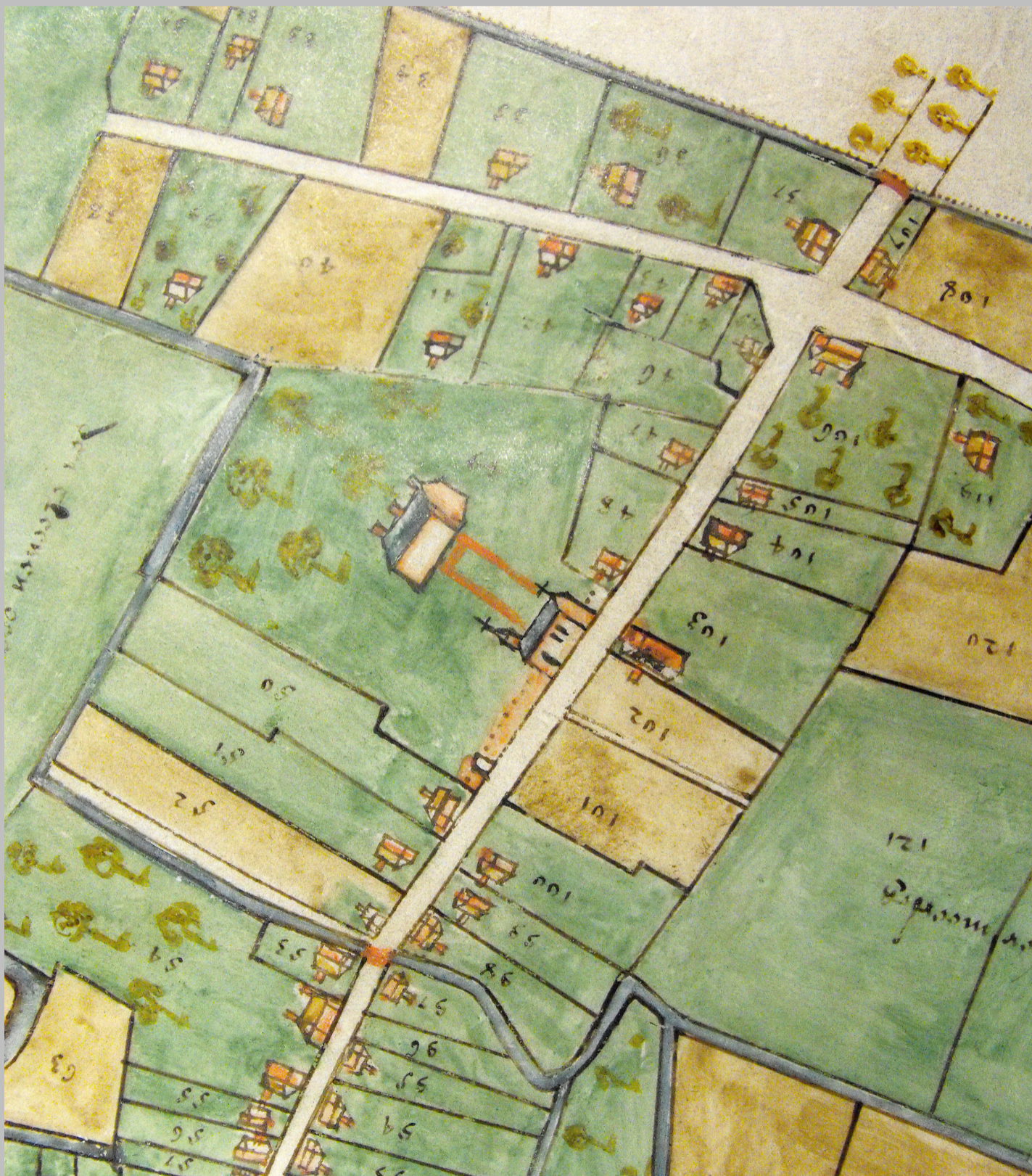

Gasthuis en Penitentenklooster in Nevele

Het Gasthuis

Op de hoek gevormd door de Cyriel Buyssestraat en de Gasthuisstraat, ongeveer op de plaats van het huidige gemeentehuis, stond reeds op 23 augustus 1268 het gasthuis of hospitaal van Nevele. Een gasthuis stond in de eerste plaats ten dienste van de arme pelgrims die bijvoorbeeld naar Nevele kwamen dienen voor de H. Mauritius en in de tweede plaats van behoeftigen en zieken. We mogen onderstellen dat het Nevelse gasthuis door een losse gemeenschap van vrome lieden bediend werd.

In 1502 zal Jan van Montmorency het gasthuis omvormen tot een klooster. Vooral omdat men er vooral lieden van verdacht allooi aantrof, zoals bedelaars en dobbelspelers. Hij doet een beroep op de Grauwe Zusters of Penitenten. Een van de voorwaarden is dat ze zieken en zwakzinnigen bezoeken en verzorgen. Enkel de huidige Gasthuisstraat herinnert nog aan deze instelling

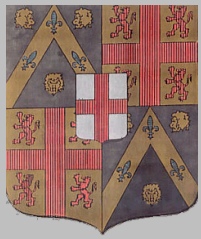

Het Penitentenklooster in 1639 met aan de straatzijde de kapel. Het kruispunt bovenaan is "den Hul".

Penitentenklooster

De zusters genoten heel wat voorrechten, zo kregen ze de toelating om brood te bakken en bier te brouwen zonder hierop belastingen te moeten betalen. Door een sterke toename van het aantal kloosterlingen was het klooster het volgende jaar al te klein en te bouwvallig en de heer van Nevele kocht twee huizen met tuin in de Sint-Jansstraat (huidige Langemunt) die hij aan de zusters schonk.

In 1513 wordt er een kapel bijgebouwd aan de straatzijde. Het klooster wordt tijdens de godsdienstberoerten verwoest en in de beginjaren van de 17de eeuw heropgericht. In 1663 wordt naast het klooster een paterij gebouwd. Deze werd meestal bewoond door twee paters en een lekenbroeder. Op 22 mei 1784 werd het klooster afgeschaft en de goederen werden verkocht. Het kloosterpand werd verkaveld in elf percelen. Van het kloostergebouw zijn nu nog enkele sporen herkenbaar in de Langemunt te Nevele

Het Hof ter Munken

In 1222 stonden Wouter van Nevele en zijn echtgenote Maria hun kapelanij die ze in de kerk van Nevele beheerden af aan de abdij van Drongen in ruil voor een jaargetijde. Een kanunnik van Drongen moest die kapelanij bedienen en celebreerde ook de diensten in de privékapel van de heer. De gronden van de pastorie werden door de heer van Nevele aan de abdij van Drongen geschonken tegen betaling van een jaarlijkse rente. Deze rente werd gedeeltelijk in geld en gedeeltelijk in natura verrekend. Zo moest de abt jaarlijks een haan en een derde van een haan, vier kapoenen (gecastreerde hanen) en een halve kapoen, vier hennen, zeven hoenderen en tien schellingen een denier parisis aan de heer betalen. De gronden en gebouwen werden van dan af steeds beheerd door de kanunniken of monniken van Drongen vandaar dat de oudste Nevelse pastorie de naam meekreeg van het "Hof ter Munken". De oudste vermelding van dit hof dateert uit 1416. De hoeve van de *munken* of monniken te Nevele bestond uit een stenen huis, twee schuren, stallen, een varkenskot en een duiventil boven de toegangspoort en was helemaal omwald. De hoeve lag op een mote omringd door een brede wal. Bij het goed behoorden 24 bunder zaai- en grasland. De pastoor van Nevele mocht over het Hof ter Munken beschikken maar moest in zijn eigen onderhoud en dat van de kapelaan voorzien. Meestal werd het hof door de pastoor verpacht. Hoeveel "munken" er verbleven is niet bekend maar in 1408 werd hun aantal beperkt tot drie. In 1710 was er één pastoor en één onderpastoor. Ze hadden in Nevele heel wat kerkelijke inkomsten zoals een tiende hen afgestaan door de abt van Drongen *'tgeleede van den Cauter* genoemd, de *Captiende*, de *Reeptiende*, de *tiende te Veldekene* en de *Sint-Mauritstiende* in Vinkt, in 1547 samen goed voor ongeveer 80 ponden. In 1578 waren deze inkomsten haast verdubbeld tot 157 ponden. Vanaf de 17de eeuw werd de pastoorswoning en omliggende gebouwen "de Proosdije" genoemd.

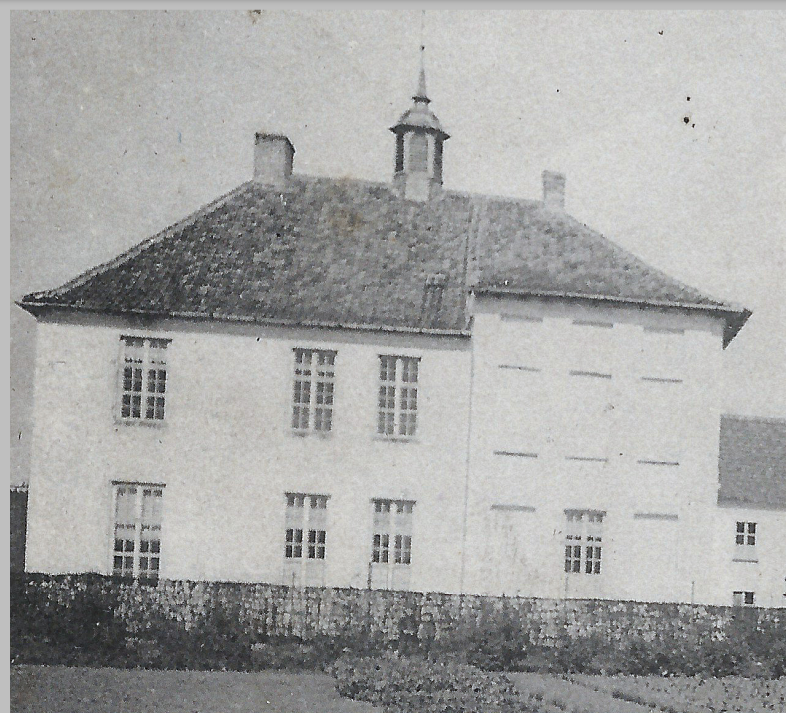

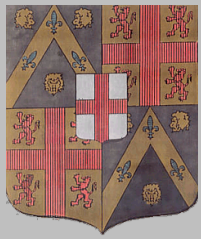
De Dekenij Nevele

Na de Franse inval werden de kerken gesloten en in 1795 werden de kerkelijke goederen als nationaal bezit openbaar verkocht. De mote met de gebouwen en de gronden er rond werden opgekocht door de families Loontjes, Minne en Blomme.

Na het concordaat dat Napoleon in 1801 met de paus afsloot, werden de kerken heropend en schonk de familie Minne de proosdijmote terug aan de kerk als woonst voor de pastoor die vanaf nu betaald werd door de burgerlijke overheid.

De heropening van de kerken ging ook gepaard met een nieuwe indeling van de dekenijen. Zo werd Nevele vanaf juni 1803 een dekenij. De pastoor-deken bewoonde de mote. Dit bleef zo tot 1840. Daarna verhuisde de dekenij naar de Cyriel Buyssestraat. De gemeente Nevele had hiervoor een ruil van eigendommen bedongen bij het bisdom.

Het Armhuis van Nevele

Zo kwamen de gebouwen en gronden van de voormalige pastorie/dekenij van Nevele vrij om er een 'armhuis' of 'burgerlijk godshuis' in te richten, in 1840 omschreven als *een grote woning voorzien van stallen en schuren omringd door een wal*. Uit 1838 dateert er een lijst van vrijwillige giften voor de oprichting van een hospitaal voor "ouderlingen en gebrekkige behoeftigen" waarop 57 milde schenkers een bedrag van 5.255 frank samen brachten. Burgemeester Joannes-Baptista Loontjes, de initiatiefnemer, schonk duizend frank, deken Annoqué 500 frank en onderpastoor Loontjes van Nazareth 400 frank. Begin 1845 waren er in het gesticht 42 volwassenen waarvan 20 ten laste van het armbestuur. Het gemeentebestuur richtte een bijzondere commissie op voor het beheer van het gesticht. Dit stuitte op verzet van het armbestuur dat door de Bestendige Deputatie van de provincie in het gelijk werd gesteld. Eind 1849 raakten de betrokken partijen het eens en op 7 januari 1850 werd een afzonderlijke commissie aangesteld die bevoegd was voor het beheer van het gesticht, De ouderlingen en de kostgangers van het armhuis werden ingeschakeld in de activiteiten van het gesticht dat, om zoveel mogelijk in het eigen onderhoud te kunnen voldoen reeds zeer vroeg landbouwactiviteiten ontplooidde. Het armhuis bleek nogal vlug te klein en regelmatig werden er uitbreidingswerken uitgevoerd zoals een *spelwerkschool* in 1845, een nieuwbouw voor de mannen in 1846 en een gebouw voor nieuwe nijverheidstakken in 1848. Nog in 1848 werd bij het uitbreken van een besmettelijke ziekte, de woning vergroot met twee zalen voor 50 bedden. Vermits Nevele de enige gemeente was in de regio die over een dergelijke instelling beschikte, werden hier ook armen, wezen en behoeftigen van de omliggende gemeente geplaatst. Hiervoor betaalde de gemeente vanwaar de wees, arme of behoeftige afkomstig was een overeengekomen bedrag aan de gemeente Nevele. In 1849 werden 53 zieken verzorgd en in 1850 telde men 24.177 verblijfdagen van zieken. Enkele ouderlingen en wezen verbleven toen reeds bestendig in het gesticht.

Al het volk betreunde zyne dood (JUDITH. 16-29. — Zyne nagedachtenis zal niet vergaen. (ECCLES. 59 45.) — Hy heeft eene getuigenis in zyne goede werken. (AD TIM. 5-10.)

BID VOOR DE ZIEL

VAN MYNHEER

Joannes-Baptista Loontjes,

ECHTGENOOT VAN VROUW

MARIA-THERESIA MAERE,

Schepene benoemd der gemeente Nevele in 't jaer 1850; Burgemeester van in 't jaer 1852 tot in 't begin van 1866; thans nog lid van den gemeente-raed; stichter van het Arm-Huis, gezeid Hospitaal Louise-Marie, lid van deszelfs bewarende commissie; voorzitter van den Kerkfabrick-Raed, van het Gilde des H. Sakraments of der Bereyting, van het genootschap van den H. Vincentius à Paulo, van het genootschap van den H. Petrus en van het Aerts-Broederschap van den H. Franciscus-Xaverius,

Geboren te Nevele den 26 September 1794, en aldaer overleden den 25 April 1866.

Hy was als een oog voor den blinden, een voet voor den kreupelen, hy was de Vader der armen. (Job. 29-35.)

Hy had de hoosheid in haet, zy was hem eenen gruwel; als hy overtreders zag van Gods Vret, werd zynen iever ontstoken, en hy was verontwaardigd om dat zy dezelve niet onderhielden. (Ps. 118.)

Opregte katholyke, beminde hy de waerheid van God, zyne Kerk, het aenbiddelyk Lichaem van Jesus-Christus; zoo standvastig en onwankelbaer was hy in het geloof, dat niets ter wereld hem van hetzelfde zou kunnen doen afwyken hebben. (VINE-LIUTS.)

Zalig zyn zy die in den Heer sterven, hunne werken zullen hen volgen. (Apoec. 22-12.)

Bedroeven wy ons dan niet overmatig, gelvy deze die geen hoop hebben, en vertroosten wy elkanderen door deze woorden. (AD THESS. 1. c. iv.)

Zoet hert van Jesus, wees mynaen toevlugt. (500 dagen afluert.)

Gent, Drukkery van A. Neut, Gouvernementsstraat, 41.

De Redue van het Bureau van Weldadigheid der Gemeente Vespelaere, handelde in naam van het Bureau, te bevelen en subindeu hien, jaarlyks gedienende dit beten van Marie Bollant, een het hospitaal Louise te Nevele te betalen eene Somme van honderd frank, ten bevaande Titel om gemelde Marie Bollant aldus als pensionnaire te worden onderhouden; Deze subintensie in taal naar het Kragt zyn, na dat de optomackie alke door de Besturende Commissie zal aangenomen en door de bereyde Nuttekingen zal goedgekeurd zyn.

Vespelaere den 20 oktober 1867

P. Vermeir A. Hooff H. Hoet J. Schoofs

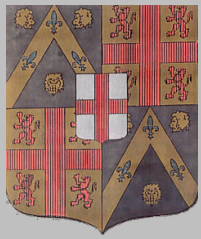
Stecocist

gekies en goedgekeurd, de besten gemelde subintensie van het Arm-Buis, met de Besturende Commissie van het hospitaal Louise te Nevele aangenomen; door ons Redue van den gemeente van Vespelaere, in d'Alme van datum 17. 10. 1867.

op bevel De Burgemeester
De Secretaris
G. J. Vermeir J. W. Hooff
G. J. Vermeir J. W. Hooff

Het "Armhuis" mocht zijn dieren vrij laten grazen op de Oostbroek (nu gemeentelijk kerkhof).

HET ARMHUIS KRIJGT EEN NAAM

Voor de uitbreiding van het gesticht, dat in 1851 een van de belangrijkste van de provincie was, verkreeg men regelmatig subsidies die echter onvoldoende waren. Daarom smeekte de beheerraad van het gesticht de regering om nieuwe hulp met de belofte om uit dankbaarheid het gesticht te noemen naar de pas overleden eerste koningin der Belgen Louise-Marie van Orléans. In het begin gebruikte men voluit de naam "Hospices Louise-Marie" maar na korte tijd sprak men meestal enkel nog van het "Hospitaal Louise". In 1855 verbleven er 72 ouderlingen, 30 wezen, 9 krankzinnigen, 10 blinden en 19 zieken. In 1865 verbleven er 115 personen: 50 ouderlingen, 23 wezen, 5 blinden, 4 krankzinnigen, 15 werklieden en 18 kostgangers.

Koningin Louise-Marie op haar sterfbed in Oostende

DEFTINGE KOMT TER HULP

Tegen eind 1867 was het armhuis gedurende 27 jaar bestuurd door "twee wereldlijke dochters, die thans door den hoogen ouderdom die zy bereiken, gansch onbekwaem zijn geworden ...". Zij werden door de verpleegden met weinig eerbied behandeld en het gemeentebestuur slaagde er niet in om vervangers of opvolgers te vinden voor deze ziekenverzorgsters. De oplossing van hun probleem vonden ze in Deftinge. Vanaf maart 1868 zal dit 'gemeentelijk gesticht' bediend worden door twee zusters van het klooster van de Heilige Vincentius à Paulo uit Deftinge; zuster Rosalia (Johanna Roggeman uit Hekelgem) en zuster Dymphna (Denise Moreau uit Marke). Begin 1870 kwam er een derde zuster bij en in 1871 een vierde. In 1870 werd een nieuwe kapel gebouwd en werd de oude kapel omgebouwd tot een verblijfplaats voor de weesjongens, zodat ze zouden kunnen afgezonderd worden van de ouderlingen. Vanaf 1880 werd begonnen met grote verbouwingswerken aan het "vrouwenhuis". Zo kwam er een nieuwe slaapplek bij op het eerste verdiep en een wasplek op het gelijkvloers. Een brand op 26 oktober 1881 vernielde twee gebouwen waar het veevoeder was opgeslagen met de inboedel. Er was voor 5.160 frank schade waarvan het timmerwerk door de timmerman van het armhuis werd hersteld. Een andere brand op 20 maart 1895 veroorzaakte voor 3.880 frank aan schade.

DEFTINGE
Dorpschool der Zusters, Kerk